

hoeven. De gevallen waarin zij te pas komen, zullen wij onder de volgende hoofden kortelijk behandelen : 1. Onderscheiden gebruik van klankverwanten ; 2. Verdubbeling van schriftteekens ; 3. Inlassching van eene letter in zamenstellingen ; 4. Spelling van vreemde ww. ; 5. Het afbreken van ww. aan het einde van eenen regel.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

ONDERSCHIEDEN GEBRUIK VAN KLANKVERWANTEN.

IJ en EI.

314. Schrijf met *ij* :

a. Alle ongelijkvl. wkww., ook zulke die zoo wel ongelijk- als gelijkvl. voorkomen, als *hijſchen, krijschen, hijgen* enz.

b. Alle wkww. die van een nmw. afgeleid zijn, dat de *ij* heeft : *bedijken, verwijderen* enz.

c. De uitgg. *rij* en *nij* : *burgerij, slavernij* enz.

d. Alle ww. die in het Fr. of Eng. *i* hebben : *olijf, patrijs, paradijs* enz.

e. Alle ww. waarin de *ij* doorgaans of voor het minst somtijds met den *i*-klank gehoord wordt : *grijnen, ijdelheid, kolijk* enz. (Verg. § 46.)

Schrijf met *ei* :

1. Gelijkvl. wkww. Uitz. *beklijven, mijmeren, prijken, kwijnen* en *zijpen*, het grondw. van *zippelen*.

2. Alle ww. die in het Fr. of Eng. *ai* hebben : *fontein, (fontaine), brein, (brain)*.

3. Alle waarin *ei* uit het Fr. *ée* of *é* ontstaan is : *gelei, liverei, pastei*.

4. Alle waarin *ei* door zamentr. uit *ege* ontstaat : *dweil, keil, teil* enz.

5. Alle die den klank *ei* met *ee* verwisselen : *klein, geheim, heiland, heilig, meined*.

6. De uitgg. *lei, heid* en *teit*.

315. *Lijst ten betoog strekkende van eenige der opgegeven regels over de spelling met ij en ei.*

Aanbei	feit (2), fait
andijvie (<i>d</i>), endive	feitel
anijs (<i>d</i>), anise	fijmelen (<i>e</i>)
arbeid	fijn (<i>d</i>), fine
azijn	fijt
Balein (2), balaine	flerecijn
begijn	fontein (2), fountain
bei (2), baie	Galei
beide	galerij (<i>d</i>), galerie
beitel	geheim (5)
beleid	geil
bereiden (5)	geinster
bereids (5)	geit
bescheid (5)	gerei
bij (<i>e</i>)	gerijven (<i>e</i>)
bijbel (<i>d</i>), bible	gesmijde, van het ongelijkvl.
bijl (<i>d</i>), bill	smijden
bijster (<i>d</i>), la bise	getij, van tijgen
blijde (<i>d</i>), blithe	gijl
blei (2), blay	gijpen
blein (2), blain	gijzelen
bombazijn (<i>d</i>), bombasin	grein (2), grain
breidel (<i>d</i>), bridle, uitz.	grijnen (<i>e</i>)
breijen (2), braid	grijzen (<i>d</i>), to grin
brein (2), brain	grijs (<i>d</i>), gris
brij	Hakkenei (3), haquenée
brijzelen (<i>d</i>), briser	hamei
Deinen	harpij (<i>d</i>), harpie
deinzen	haverij
dij (<i>d</i>), thigh	heide
dijk (<i>d</i>), dike	heiden
dijzig (<i>d</i>), verw. met dizzy	heiland (5)
dolfijn (<i>d</i>), dolphin	heilig (5)
dozijn, F. douzaine (uitz.)	heim (5)
dweil uit dwegel (4)	heinde
Ei (4), in het Eng. egg	heinen
eigen (2), Schotsch ain	IJdel (<i>e</i>)
eik (5)	ijk
eikel (5)	ijl (<i>e</i>)
eiland (5) ?	ijs (<i>d</i>), ice
einde, verwant met end (5)	ijver (<i>e</i>)
Fabrijk (<i>e</i>)	ijzegrim (<i>e</i>)

ijzel
 ijzer (*d*), iron
 Kandij
 kapitein (*2*), captain
 karabijn (*d*), carabin
 karmozijn (*d*), cramoisie
 karwei
 kastelein (*2*), châtelain
 kastijden (*d*), to chastise
 katijvig (*d*) caitiff
 kei
 keilen (*4*), keil uit kegel
 keizel
 keizer
 klei (*2*), clay
 klein (*5*)
 knijf (*d*), knife
 knijzen (*e*)
 koffij (*e*)
 komenij (*e*)
 konfijten (*d*), confire
 konijn
 krijt (*2*), craie
 kronijk (*e*)
 kwijl
 kwijnen, oul. ongelijkvl.
 Labbei
 lakkei (*2*), laquais
 lamprei
 lavei
 lei
 liveri (*3*), livrée
 lij
 lijf (*d*), life
 lijk
 lijn (*d*), lime
 lijn (*d*), line
 lijnwaad (*d*), linen
 lijst (*d*), list
 lijster
 Magazijn (*d*), magazine
 medicijn (*d*), medicine
 mei (*2*), May
 meid, zamentr. van maget
 meijer

meineed, (mein voor gemein,
 dat is ontwijd.)
 mijl (*d*), mile
 mijmeren
 mijn (*d*), mine
 mijt
 mijter (*e*)
 Nijd
 nijver (*e*)
 Olijf (*d*), olive
 Paleis (*2*), palais
 paradijs (*d*), paradise
 pastei (*3*), pâté
 patrijs (*d*), perdrix
 peinzen, oul. pensen van penscr
 pij
 pijl
 pijnboom (*d*), pine
 pijn of pijn (*2*), pain
 pijp (*e*)
 plein (*2*), plain
 pleister (*2*), plaister
 pleiten (*2*), plaider
 polijsten (*d*), to polish
 porselein (*2*), porcelain
 postelein (*2*), purslain
 prei (*5*), H. D. Porree
 prij
 prijzen
 profijt (*d*), profit
 Rabbijn
 radijs (*d*), radish
 ratijn
 ravelijn (*d*), raveline
 razijn (*d*), raisin
 rei
 reiger
 rein
 rij
 rijfelen
 rijk (*d*), rich
 rijm (*d*), rime
 rijp (*d*), ripe
 rijs
 rijst (*d*), rice

robijn (<i>d</i>), rubis	vijand (<i>d</i>), fiend
Satijn (<i>d</i>), satin	vijf (<i>d</i>), five
schrijn (<i>d</i>), shrine	vijg (<i>d</i>), fig
schijf	vijl (<i>d</i>), file
sein	vijver (<i>c</i>), vivarium
serafijn (<i>d</i>), séraphin	vijzel
slijk	vleijen (5), H. D. flehen
sljm (<i>d</i>), slime	vlijen (<i>d</i>), plier
soldij	vlijm (<i>c</i>)
spijker (<i>d</i>), spike	vlijt
spijl	vrijen, ongelijkvl.
spijs	Wei
steiger (4), verw. met stegel	weide
steil (4), uit stegel	weidsch
stijl (<i>d</i>), stile	weinig (5), H. D. wenig
Teil (4), uit tegel	weite
tijd (<i>d</i>), oud Eng. tide	wijf (<i>d</i>), wife
tijger (<i>c</i>)	wijk
tijk (<i>d</i>), tick	wijl (<i>d</i>), while
tijm	wijn (<i>d</i>), wine
treil (4)	wijs (<i>d</i>), wise
trein (2), train	wijze (<i>d</i>), wise
trijp (<i>d</i>), tripe	woestijn
twijfel	Zeil (2), sail
twijg (<i>d</i>), twig	zeissen
twijn (<i>d</i>), twine	zijsje
Vallei (3), vallée	zwijdig
veilig	zwijn (<i>d</i>), swine.
venijn (<i>d</i>), venin	

De bovenstaande lijst, uit Siegenb. Woordenb. voor de spell. uitgetrokken, bevat 229 ww. De letters en cijfers achter dezelve geplaatst, verwijzen naar de regels der voorgaande paragraaf. Tot bekorting hebben wij de ww. tot de regels *a b. c.* 1. en 6. behoorende, als genoegzaam bekend, uitgelaten. De bijgevoegde Fr., Eng. of H. D. ww., zijn niet altijd de juiste vertaling van het Holl., maar wijzen alleenlijk de verwantschap aan. Ruim 70 ww., daar niets achter staat, kunnen tot geen der opgegeven regels gebragt worden. Wij durven derhalve aan deze lijst geene waarde toekennen, geëvenredigd aan de moeite die zij gekost heeft.

Klankverwante medeklinkers.

316. Wij hebben dezelve § 54 opgegeven, en toen voorloopig aangetoond, dat, met betrekking tot *f* en *v*, *s* en *z* de uitspraak tot rigtsnoer voor de spelling dient.

Deze kan dus alleen twijfelachtig zijn in ww. waarin *b*, *d* of *g* tot *p*, *t* of *ch* verhard worden. Wat de *b* en *d* aangaat, behoeft men een w. slechts te verlengen door er een of anderen buigingsuitg. aan te voegen, om terstond te weten welke letter men bezigen moet. In *brood*, b. v., hoor ik den eindklank *t*, maar verleng ik het tot *brooden*, dan weet ik dat ik met *d* spellen moet. Zoo kan ik uit *gereeder*, *krabben*, *ribben*, *steden* enz. te weten komen, dat ik *gereed*, *hij krabt*, *een rib*, *de stad* met *d* en *b* schrijven moet; terwijl *kluiten*, *stippen*, *schapen* mij even zeker naar een enkelv. *kluit*, *stip*, *schaap* verwijzen. Hetzelfde middel geeft ook ten opzichte van *g* of *ch* de noodige inlichting, wanneer zij als sluitletter voorkomt; immers het mrv. *troggen*, *vlaggen*, *dragen*, leert mij *trog*, *vlag*, *draagt* schrijven. Wanneer de keelklank op *t* stuit, neemt men de afl. te baat, en schrijft *bragt* van *brenge*, en *dacht* van *denke*; *betigten* van *tijge*; *dig* van *dijge*; maar *dicht* van *denke* enz. Ook hetgeen § 307 van de verwisseling van *k*, *p*, *f*, met *ch* gezegd is, komt ons hier te stade. Wij schrijven dan *echter*, *gracht*, *lucht*, omdat men oulings *ester*, *grast*, *luft* zeide; *nicht* uit *nifte* of *nefte*, het V. van *neef*; *zacht* en *zucht* om het H. D. *sanft* en *Seufzer*; zoo ook *verknocht* van *knoopen*, *gezocht* van *zoeken*.

In de meeste gevallen kan men vóór *t* veilig *ch* gebruiken, wanneer de naaste afl. ons niet tot *g* verwijst: *knecht*, *dochter*.

Ook *ng* gaat somtijds tot *nk* over, maar meestal heeft men dan de uitspr. tot gids: *aanvankelijk*, *gevankelijk*, *koninklijk*; of men raadpleegt een verlengden vorm: *dringen*, *zingen*, *plengen* verwijzen wij naar de *g*, in *dringt*, *zingt*, *plengt*; hoewel de *g* buitendien in deze ww. niet volkomen als *k* luidt.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VERDUBBELING VAN SCHRIFTTEKENEN.

Vokaalverdubbeling in het algemeen.

317. Het algemeene over dit onderw. bepaalt zich tot deze hoofdbijzonderheden:

*M